

UZASADNIENIE

Część ogólna

Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 Nr 90, poz. 631, z późn. zm.), organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi są stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów wykonawców, producentów lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy. Stowarzyszenie, aby uzyskać status organizacji zbiorowego zarządzania, musi uzyskać zezwolenie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 104 ust. 3). Minister ten sprawuje również nadzór nad organizacjami, co stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą stosuje się do nich przepisy prawa o stowarzyszeniach (art. 104 ust. 2 pkt 3). Art. 8 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 Nr 79, poz. 855, z późn. zm.), w odniesieniu do stowarzyszeń innych niż stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, przyznaje uprawnienia nadzorcze staroście właściwemu ze względu na siedzibę stowarzyszenia.

Na gruncie tych dwóch regulacji powstały wątpliwości dotyczące zakresu nadzoru sprawowanego przez ministra. Rozstrzygnął je Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w postanowieniu z dnia 21 lutego 2007 r., sygn. akt II OW 57/06 (LEX nr 330435), przesądzając, iż nadzór ministra obejmuje wszystkie sfery działalności stowarzyszenia będącego organizacją zbiorowego zarządzania. Jak stwierdzono w uzasadnieniu, „przepis art. 104 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (...) przyznający uprawnienia nadzorcze w stosunku do tych szczególnych stowarzyszeń właściwemu ministrowi ma charakter przepisu szczególnego w stosunku do przepisu art. 8 ust. 5 pkt 2 Prawa o stowarzyszeniach. Sprawowanie nadzoru w stosunku do organizacji zbiorowego zarządzania przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego nie jest ograniczone przedmiotowo, nie zostały też wyłączone z jego kompetencji żadne środki nadzoru, przypisane organom administracji przepisami Prawa o stowarzyszeniach. Poddanie organizacji zbiorowego zarządzania przepisom Prawa o stowarzyszeniach, z jednoczesnym powierzeniem funkcji nadzorczych właściwemu ministrowi, oznacza że w zakresie nadzoru nad tymi organizacjami wyłączona jest właściwość Prezydenta m.st. Warszawy”.

Pomimo tak szerokich uprawnień ministra i specyficznego charakteru działalności organizacji zbiorowego zarządzania, ustawa o prawie autorskim nie wyposażyła organu nadzorczego w dodatkowe instrumenty ułatwiające mu ocenę prawidłowości funkcjonowania organizacji zbiorowego zarządzania. Poza instrumentami określonymi w prawie o stowarzyszeniach, sprowadzającymi się do możliwości żądania przedłożenia przez organizację dokumentów lub wyjaśnień, oraz uprawnieniem do występowania do sądu z określonymi wnioskami dotyczącymi działalności władz stowarzyszenia, ustawa o prawie autorskim wprowadziła jedynie możliwość wezwania organizacji do usunięcia naruszenia zakresu udzielonego zezwolenia, pod rygorem jego cofnięcia (art. 104 ust. 4). Ustawa ta określa ponadto przesłanki cofnięcia zezwolenia, do których zalicza nienależyte wykonywanie zarządu oraz naruszenie przepisów w zakresie udzielonego zezwolenia (art. 104 ust. 5).

Tymczasem do oceny prawidłowości wykonywania zbiorowego zarządu konieczne jest bieżące monitorowanie działalności organizacji przez organ nadzoru. Do tej pory minister musiał każdorazowo występować z prośbą o udzielenie informacji w tym zakresie lub uzyskiwał je dopiero w drodze kontroli przeprowadzanej w organizacji. Przyjęta praktyka występowania przez MKiDN corocznie w trybie nadzoru o przesyłanie informacji dotyczących działalności organizacji zbiorowego zarządzania również okazała się niewystarczająca. Dane w nich zawarte są bowiem zbyt ogólnikowe do dokonania pełnej oceny prawidłowości prowadzonego zarządu, a ponadto ujęte w sposób niejednolity.

Kolejnym problemem jest brak przejrzystości działania organizacji zbiorowego zarządzania. Ma to wpływ na negatywne ich postrzeganie, w szczególności przez użytkowników praw autorskich i praw pokrewnych. Jednak także właściciele praw – zarówno członkowie organizacji, jak i osoby, których prawa są zarządzane przez organizacje na innych podstawach – powinni mieć możliwość zapoznania się ze sposobem funkcjonowania organizacji zbiorowego zarządzania oraz samodzielnie dokonania oceny jej efektywności.

Ustawa z dnia 8 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 152, poz. 1016), która weszła w życie po upływie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia, czyli w dniu 21 października 2010 r., ma przede wszystkim na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 40/04 dotyczącego zatwierdzania wynagrodzeń przez Komisję Prawa Autorskiego.

Jednym z założeń przyświecających ustawodawcy było zapewnienie jak największej przejrzystości procedury zatwierdzania tabel wynagrodzeń. Jednak w kontekście przywołanych wyżej problemów uznano także, że należy zwiększyć przejrzystość działania samych organizacji zbiorowego zarządzania oraz usprawnić nadzór sprawowany nad nimi przez ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Bardziej efektywny nadzór, poza wskazanymi wyżej korzyściami, będzie także pomocny przy wyborze przez ministra organizacji uprawnionej do poboru wynagrodzenia za korzystanie z przedmiotów praw pokrewnych na polu eksploatacji odtwarzania. Zgodnie z nowym art. 107¹ ust. 3 ustawy o prawie autorskim, do dokonania takiego wyboru minister będzie zobowiązany w przypadku, gdy organizacje, we wskazanym w ustawie terminie, nie zawrą porozumienia dotyczącego wspólnego poboru wynagrodzeń na tym polu.

Instrumentami nadzoru wprowadzanymi nową ustawą będą dwa rodzaje sprawozdań, przesyłanych ministrowi i publikowanych na stronach internetowych organizacji. Projektowane rozporządzenie dotyczy rocznego sprawozdania z działalności organizacji zbiorowego zarządzania. Niezależnie od niego, organizacje będą zobowiązane do sporządzenia sprawozdania finansowego zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz do poddania go badaniu przez biegłego rewidenta.

Na gruncie nowej ustawy organizacja zbiorowego zarządzania będzie zobowiązana sporządzić sprawozdanie ze swojej działalności nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia bilansowego (nowy art. 104 ust. 3¹ ustawy o prawie autorskim), czyli dnia, na który jest sporządzane sprawozdanie finansowe. Pierwsze sprawozdania według nowych przepisów powinny zostać sporządzone po zamknięciu pierwszego pełnego roku obrotowego, który nastąpi po wejściu w życie ustawy (art. 3 ust. 8 ustawy zmieniającej).

Do określenia, w drodze rozporządzenia, szczegółowego zakresu sprawozdania z działalności organizacji ustawa upoważniła ministra właściwego do spraw kultury i ochrony

dziedzictwa narodowego. Sprawozdanie ma uwzględniać informacje na temat struktury organizacyjnej organizacji zbiorowego zarządzania, jej organów wewnętrznych i majątku oraz działalności w zakresie zbiorowego zarządzania i ochrony praw autorskich lub praw pokrewnych, a także konieczność dokonania oceny prawidłowości realizacji przez organizację jej celów statutowych (nowy art. 104 ust. 3⁵ ustawy o prawie autorskim). Tak więc – zgodnie z przywołanym wyżej poglądem wyrażonym w orzecznictwie – sprawozdanie będzie obejmować wszystkie aspekty działalności stowarzyszenia będącego organizacją zbiorowego zarządzania, a nie tylko samą sferę zbiorowego zarządu. Każdy z tych aspektów może mieć bowiem wpływ na skuteczność i prawidłowość sprawowanego zarządu.

Część szczegółowa

Uwzględniając powyższe wytyczne, zakres sprawozdania został określony szczegółowo. Ma to na celu wyeliminowanie ewentualnych wątpliwości, co do danych, jakie mają zostać zawarte w sprawozdaniu oraz rozbieżności pomiędzy metodologią sprawozdawczą poszczególnych organizacji.

Pierwszą grupą informacji zawartych w sprawozdaniu będą podstawowe dane na temat stowarzyszenia, takie jak nazwa organizacji, jej siedziba i adres, informacje na temat rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym i systemie REGON (projektowany § 2 pkt 1).

Do sprawozdania powinny być dołączone: aktualny statut organizacji (projektowany § 2 pkt 2) oraz wykaz uchwał organów stowarzyszenia (projektowany § 2 pkt 6).

Organizacja będzie także zobowiązana do przedstawienia informacji na temat swojej struktury organizacyjnej, w tym oddziałów terenowych i podmiotów powiązanych oraz zmian, jakie w ciągu roku sprawozdawczego zostały w tym zakresie dokonane (projektowany § 2 pkt 3). Dla zbadania efektywności struktury administracyjnej, ocenie zostaną poddane także informacje o sytuacji kadrowo-płacowej i majątkowej stowarzyszenia (projektowane § 2 pkt 9 i 10).

Drugą grupą informacji będą dane dotyczące zbiorowego zarządu. W ramach wskazanego wyżej obowiązku przekazania odpisów uchwał organów organizacji, będą one zobowiązane do przekazania kopii uchwał lub innych aktów określających wysokość stawek wynagrodzeń za korzystanie z praw autorskich lub praw pokrewnych, w przypadkach, w których stawki te nie zostały określone w prawomocnie zatwierdzonych tabelach wynagrodzeń (projektowany § 2 pkt 4 lit. b).

Ponadto, załącznikami do sprawozdania będą regulaminy poboru (inkasa) i podziału (repartycji) wynagrodzeń, ze wskazaniem dokonywanych potrąceń, w tym prowizji za inkaso wynagrodzeń, i celu, na jaki przeznaczane są potrącane kwoty (projektowany § 2 pkt 4 lit. c, d i e).

Dla oceny skali działalności organizacji oraz porównania jej z wysokością pobieranych i dystrybuowanych kwot, konieczne będą także informacje dotyczące liczby członków stowarzyszenia oraz podmiotów, które powierzyły prawa danej organizacji (projektowany § 2 pkt 4 lit. f i g). Liczba ta powinna obejmować zarówno członków stowarzyszenia, jak i pozostałe podmioty, których prawami organizacja zarządza na podstawie umów. Wzory tych umów powinny również być załączone do sprawozdania (projektowany § 2 pkt 4 lit. h).

Z drugiej zaś strony sprawozdanie będzie zawierać informacje o umowach zawartych z użytkownikami praw autorskich i praw pokrewnych (projektowany § 2 pkt 4 lit. i).

W zestawieniu z powyższymi danymi, ocena skali i efektywności prowadzonego zbiorowego zarządu będzie dokonana w oparciu o informacje dotyczące struktury oraz wysokości pobranych wpływów, z podziałem na wynagrodzenia (których wysokość wynika z umów lub tabel wynagrodzeń) i opłaty (których wysokość wynika z ustawy) oraz na grupy użytkowników praw od których środki te zostały pobrane, (projektowany § 2 pkt 4 lit. j). Informacjom o pobranych środkach będą towarzyszyć dane na temat ich wypłaty (lub jej zaniechania) podmiotom uprawnionym, ze wskazaniem kwot potrąconych przez organizację oraz grup uprawnionych tj. członków stowarzyszenia, którzy powierzyli swoje prawa organizacji, osób niebędących członkami organizacji zbiorowego zarządzania, które powierzyły prawa tej organizacji zbiorowego zarządzania, osób niebędących członkami organizacji zbiorowego zarządzania, w imieniu których organizacja zbiorowego zarządzania pobrała wynagrodzenie lub opłatę na podstawie udzielonego jej pełnomocnictwa przez te osoby; osób, w imieniu których organizacja zbiorowego zarządzania pobrała wynagrodzenie lub opłatę działając na podstawie przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia (projektowany § 2 pkt 4 lit. k oraz l).

Jako że polskie organizacje zbiorowego zarządzania pobierają wynagrodzenie także na rzecz podmiotów zagranicznych, istotnym elementem sprawozdania będą informacje o umowach zawartych z ich zagranicznymi odpowiednikami oraz o wynagrodzeniach przekazywanych z tego tytułu (projektowany § 2 pkt 4 lit. m).

Sprawozdanie powinno zawierać informację o umowach zawartych przez organizację zbiorowego zarządzania z podmiotami powiązanymi (projektowany § 2 pkt 4 lit. n).

Ponadto, zgodnie z nowymi przepisami, także polskie organizacje będą uprawnione (a w przypadku odtwarzania przedmiotów praw pokrewnych – zobowiązane) do zawierania porozumień w celu wspólnej reprezentacji (nowy art. 107¹ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych). Sprawozdanie powinno zawierać więc dane na temat tych porozumień (projektowany § 2 pkt 4 lit. o).

Na skuteczność działania organizacji, w tym poboru wynagrodzeń, mogą mieć także wpływ prowadzone przez nie postępowania sądowe (projektowany § 2 pkt 7). Stanowią one bowiem ważny element uprawnień i obowiązków organizacji w zakresie ochrony zarządzanych przez nie praw.

Ważnym aspektem oceny efektywności zarządu są koszty tej działalności. Organizacje będą zobowiązane do przedłożenia informacji w tym zakresie (projektowany § 2 pkt 10 lit. g), co pozwoli także ocenić zasadność dokonywanych potrąceń.

Ponieważ w praktyce miało miejsce dokonywanie przez organizacje operacji finansowych z wykorzystaniem środków pobranych w ramach zbiorowego zarządu, zostaną one zobowiązane do ujawnienia informacji na ten temat (projektowany § 2 pkt 10 lit. h).

Odrębną i samodzielną kategorię stanowić będzie informacja na temat przewidywanych kierunków rozwoju organizacji zbiorowego zarządzania (projektowany § 2 pkt 8), która pozwoli ministrowi na dokonanie analizy trendów i zmian na rynku zbiorowego zarządu.

Zgodnie z projektem rozporządzenia sprawozdanie będzie obejmować okres roku kalendarzowego, obejmującego każdorazowo okres roku ubiegłego. Odzwierciedla to zasadę

okresu sprawozdawczego stosowaną w dotychczasowej praktyce nadzoru nad organizacjami zbiorowego zarządzania sprawowanego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (projektowany § 3).

Rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2011 roku. Obowiązek sporządzenia pierwszego sprawozdania przez organizacje zbiorowego zarządzania na podstawie przedmiotowego rozporządzenia będzie obejmował rok 2011. Oznacza to, że pierwsze sprawozdania zostaną przekazane MKiDN i publicznie udostępnione w roku 2012 (projektowany § 4).

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Materia regulowana projektowanym rozporządzeniem nie jest przedmiotem wspólnotowej harmonizacji.

Notyfikacja norm i aktów prawnych

Rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Ogłoszenie projektu na stronie BIP

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) przedmiotowe rozporządzenie zostanie udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (<http://bip.mkidn.gov.pl>).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Wskazanie podmiotów, na które będzie oddziaływać projektowane rozporządzenie

Projektowany akt normatywny będzie miał wpływ na działalność organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

2. Konsultacje społeczne

Projekt zostanie przesłany:

- organizacjom zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi,
- innym organizacjom reprezentującym interesy uprawnionych z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych,
- nadawcom radiowym i telewizyjnym,
- organizacjom skupiającym użytkowników praw autorskich i praw pokrewnych,
- właściwym związkom zawodowym i organizacjom pracodawców.

3. Wpływ projektowanego rozporządzenia na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Rozporządzenie nie będzie miało wpływu na sektor finansów publicznych.

4. Wpływ projektowanego rozporządzenia na rynek pracy

Rozporządzenie nie wpłynie na rynek pracy.

5. Wpływ projektowanego rozporządzenia na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Rozporządzenie przyczyni się do większej przejrzystości działań organizacji zbiorowego zarządzania, co będzie zjawiskiem pozytywnym z punktu widzenia przedsiębiorców, zawierających z nimi umowy dotyczące korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych.

6. Wpływ projektowanego rozporządzenia na sytuację i rozwój regionalny

Rozporządzenie nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.